

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/72/2023
Identifikačné číslo spisu:	1111244236
Dátum vydania rozhodnutia:	30.04.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1111244236.3

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu W., narodeného P., bývajúcí vo J., prechodne bývajúceho v M., proti žalovaným 1/ F., narodená P. zastúpenej SEDLAČKO & PARTNERS, s. r. o., advokátska kancelária, Bratislava, Štefánikova 8, v mene ktorej koná JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M., advokát, 2/ J., narodený P. 3/ R. narodený P. 4/ W., narodená P. L., o určenie, že veci patria do dedičstva po poručiťovi, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 24C/176/2011, o dovolaní žalovanej 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 31. mája 2022 sp. zn. 14Co/13/2020, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 31. mája 2022 sp. zn. 14Co/13/2020 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 12. júna 2014 č. k. 24C/176/2011-159 určil, že „obraz sv. Krištofa a sv. Šebastiána, spišský maliar, tempera na dvere, rozmery 50 x 61 cm, 16. storočie, obraz Sv. Agnešy, rakúsky majster, olej na dvere, rozmery 33 x 24 cm, 16. storočie, socha Sv. Márie Magdalény, spišský majster, polychrómové drevo výška 115 cm, 16. storočie, socha Anjel od Andrea del Verrochia, kovový odlatok, výška 33 cm, 16. st. a nástenný koberec - Vezír s pobočníkmi“, patria do dedičstva B. S., zomr. P., naposledy bytom M.. Vo zvyšnej časti žalobu zamietol.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej 1/ rozsudkom z 25. apríla 2018 sp. zn. 2Co/767/2014 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny (§ 387 ods. 1 CSP).

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením zo 17. júna 2019 sp. zn. 8Cdo/112/2019 pre vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP zrušil rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 25. apríla 2018 sp. zn. 2Co/767/2014 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Krajský súd v Bratislave, po vrátení veci na ďalšie konanie, v poradí druhým rozsudkom z 31. mája

2022 sp. zn. 14Co/13/2020 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny (§ 387 ods. 1 CSP) a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu (§ 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 CSP).

4.1. V odôvodnení odvolací súd mimo iného uviedol: „35. Odvolanie proti rozsudku súdu prvej inštancie podala žalovaná 1/, a preto na základe jej odvolania a dôvodov, ako bolo uvedené vyššie, skúmal odvolací súd správnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie. Námietskou žalovanej 1/ v podanom odvolaní, že súd prvej inštancie sa nezaoberal tým, že predmetné veci nadobudla vydržaním, sa odvolací súd nemohol zaoberať, keď táto skutočnosť nebola ani tvrdená v prvoinštančnom konaní a súd sa sám z vlastnej iniciatívy, ako tvrdí žalovaná, ani tým nemohol zaoberať. Toto tvrdenie, týkajúce sa vydržania, žalovaná 1/ uviedla až vo svojom odvolaní. Rozsudok verejne vyhlásil dňa 25. 4. 2018, o termíne verejného vyhlásenia rozsudku boli strany sporu, upovedomené zákonným spôsobom (§ 378 ods. 1, § 219 ods. 1, ods. 3, § 385 ods. 1 C.s.p.). Rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (§ 387 ods. 1, ods. 2 C.s.p.), a keďže sa stotožňuje s dôvodmi rozsudku ako správnymi, rozsudok odvolacieho súdu už ďalšie dôvody neobsahuje. Skutkové zistenia súdu prvej inštancie zodpovedajú vykonanému dokazovaniu a odôvodnenie rozhodnutia má podklad v zistení skutkového stavu. Rozhodnutie súdu prvej inštancie spĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí a s odôvodnením jeho rozhodnutia sa aj odvolací súd stotožňuje (§ 387 ods. 2 C.s.p.), z ktorého dôvodu sa obmedzil len na skonštatovanie a zdôraznenie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia.

36. Odvolací súd pri rozhodovaní vychádzal z vyššie uvedených zákonných ustanovení a zo skutočností, ktoré vyšli najavo najneskôr do konca lehoty na podanie odvolania [za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (zákon č. 99/1963 Zb., O.s.p.), ktorý bol zrušený zákonom č. 160/2015 Z. z. s účinnosťou od 1. 7. 2016], s prihliadnutím na ustanovenie § 470 ods. 2 veta prvá C.s.p., podľa ktorého právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované (predovšetkým podľa ustanovenia § 204 ods. 1, § 205, § 212 ods. 1, ods. 3, § 213 ods. 1 O.s.p.). Rozhodujúcim pre posúdenie vecnej a právnej správnosti rozsudku súdu prvej inštancie boli skutočnosti, ktoré vyšli najavo vykonaným dokazovaním súdom prvej inštancie, a ktoré teda nepochybne existovali v čase vyhlásenia jeho rozsudku. Napokon táto zákonná zásada platí aj po 1. 7. 2016 (§ 383 C.s.p.). Odvolateľka v odvolaní neuvádzala podstatné, rozhodujúce, konkrétne, právne skutočnosti, ktoré by odôvodňovali iné rozhodnutie, po preskúmaní veci odvolacím súdom. Súd prvej inštancie na základe vykonaného dokazovania dospel k správnym skutkovým zisteniam a vec správne právne posúdil a na týchto správnych skutkových zisteniach a posúdení sa nič nezmenilo ani v štádiu odvolacieho konania. Rozsudok obsahuje všetky náležitosti uložené ustanovením § 157 O.s.p.. V konaní pred súdom prvej inštancie sa nevyskytla žiadna vada uvádzaná v ustanovení § 212 ods. 3 O.s.p., takú ani odvolateľka netvrdila, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie, a na ktoré by musel odvolací súd prihliadať.

37. Okresný súd právne vec posúdil podľa § 175k ods. 1 a ods. 3 O.s.p. v spojení s § 175y ods. 1 O.s.p. a § 628 ods. 1, ods. 2, ods. 3, § 34 a § 43 Občianskeho zákonníka,

38. V predmetnej veci žalobca podal návrh podľa § 175y ods. 1 O.s.p. z dôvodu spornosti predmetu dedičstva, ktoré je potrebné prejsť. Podľa § 460 Občianskeho zákonníka dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiť.

39. Podľa § 175y ods. 1 O.s.p. nezaradenie majetku alebo dlhov do aktív a pasív dedičstva v dôsledku postupu podľa § 175k ods. 3 nebráni účastníkom konania, aby sa domáhali svojho práva žalobou mimo konania o dedičstve.

40. V zmysle uvedeného ustanovenia riešenie sporných skutočností v súvislosti s aktívami a pasívami dedičstva nepatrí súdu konajúcemu o dedičstve. Tento sa obmedzí len na zistenie ich spornosti a pri výpočte čistého majetku na ne neprihliada (§ 175k ods. 3 O.s.p.). V konaní, ktoré má charakter sporového konania sa žalobou môže domáhať žalobca určenia podľa § 80 písm. c) O.s.p., že poručiť v čase smrti bol vlastníkom veci, s cieľom vyriešiť spornosť v tejto otázke.

41. Podľa § 175k ods. 3 O.s.p. ak sú aktíva a pasíva medzi účastníkmi sporné, obmedzí sa súd len na zistenie ich spornosti; pri výpočte čistého majetku na ne neprihliada. Súd zistí poručiteľov majetok a jeho dlhy a vykoná súpis aktív a pasív (§ 175m veta prvá O.s.p.). Na podklade zistenia podľa § 175m určí súd všeobecnú cenu majetku, výšku dlhov a čistú hodnotu dedičstva, prípadne výšku jeho predĺženia v čase smrti poručiteľa. Za všeobecnú cenu majetku určí súd sumu zhodne tvrdenú účastníkmi; ak sú tvrdenia rozdielne, vykoná súd na jej zistenie potrebné dôkazy (§ 175o ods. 1 O.s.p.). Postup podľa § 175k ods. 3 O.s.p. prichádza do úvahy aj vtedy, keď súd na základe obsahu spisu a toho, čo uviedli dedičia, „zistí“ (sám dospeje k záveru), že v konaní prejavená odlišnosť názorov účastníkov konania alebo povaha ich tvrdení svedčí o existencii spornosti v účastníkmi tvrdených skutkových (nie právnych) okolnostiach o tom, ktoré aktíva a pasíva patria do dedičstva. Nezaradenie majetku alebo dlhov do aktív a pasív dedičstva v dôsledku postupu podľa § 175k ods. 3 O.s.p. nebráni účastníkom konania, aby sa domáhali svojho práva žalobou mimo konania o dedičstve (§ 175y ods. 1 O.s.p.).

42. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia odvolací súd poukazuje na rozhodnutie NS SR sp. zn. 2Cdo/108/2008. Žaloba podaná v zmysle § 175k ods. 2 O.s.p. nie je určovacou žalobou v zmysle § 80 písm. c) O.s.p. ale je žalobou na určenie právnej skutočnosti, u ktorej naliehavý právny záujem vyplýva z právneho predpisu. Takáto žaloba preto nemôže byť zamietnutá pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení a žalobca nie je povinný tvrdiť a preukazovať skutočnosti o takomto právnom záujme. Tieto závery však platia v prípade, že žaloba spĺňa požiadavky vymedzené ustanovením § 175k ods. 2 O.s.p. t. j., že sa podá žaloba, na ktorú bol účastník dedičského konania odkázaný v rámci dedičského konania.

43. V danej veci okresný súd vychádzal z toho, že predmetom dedičského konania, ktoré skončilo vydaním osvedčenia o dedičstve, sp. zn. 1D 398/2004, Dnot 75/2004 z 11. 07. 2011, a ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 27. 07. 2011, nebolo vysporiadanie sporných umeleckých diel medzi dedičmi, ktorí sú totožní so stranami sporu tohto konania. Občiansky súdny poriadok predpokladal, že vo vzťahu k sporným aktívam a pasívam sa dedičia svojich práv budú domáhať žalobou mimo konania o dedičstve, (či už pred skončením konania o dedičstve, alebo po jeho skončení). Rovnako nebola dôvodná ani námietka žalovanej 2/, spočívajúca v nedostatku pasívnej legitímácie, a to z dôvodu, že je dedičkou a účastníčkou dedičského konania po poručiteľovi S...

44. Žalovaná 1/ v podanom odvolaní namietala, že súd dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, a to z dôvodu, že neskúmal vlastnícke právo poručiteľa k predmetným veciam. V danom prípade z obsahu spisu a vyjadrení strán sporu vyplýva, že žalobca tvrdí, že predmetné veci patria do dedičstva po poručiteľovi a nespochybňuje jeho vlastnícke právo. Na druhej strane žalovaná 1/ tvrdí, že predmetné veci sú v jej vlastníctve, ktoré nadobudla darovaním od poručiteľa, pričom nespochybňuje jeho vlastnícke právo v priebehu konania o dedičstvo ani v tomto konaní. Žalobu žiadala zamietnuť, pretože predmetné veci nadobudla darom od poručiteľa. V tej súvislosti nie je zrejmé, prečo a z akého dôvodu žalovaná 1/ namietala až v odvolacom konaní, že súd sa nezaoberal existenciou vlastníckeho práva poručiteľa k veciam, od ktorého ako tvrdí, sama nadobudla vlastníctvo k veciam. K prejednávaniu dedičstva po poručiteľovi S. E., zomr. XX. X. P. došlo na notárskom úrade JUDr. Kataríny Pohronskej dňa 2. 6. 2011. V zápisnici zo dňa 2. 6. 2011 žalobca uviedol, že do dedičstva patria aj sporné umelecké diela. Ku všetkým dielam sa žalovaná vyjadrila v tom zmysle, že ich dostala od svojho otca (poručiteľa) ešte počas jeho života a z toho dôvodu do dedičstva nepatria.

45. Odvolací súd sa plne stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, ktorý je správny a vyplýva z riadne a dostatočne vykonaných dôkazov. Okrem toho sa súd dostatočne zaoberal aj otázkou naliehavého právneho záujmu a pasívnej vecnej legitímácie žalovanej, ako aj znením a správnosťou výroku s prihliadnutím na petit návrhu v danej veci. Žalovaná 1/ svoje tvrdenie a námietky v dedičskom konaní a ani v konaní pred súdom na základe žaloby zo strany žalobcu, ako jedného z dedičov nepreukázala, a to pokiaľ ide o darovanie zo strany poručiteľa a ani iným spôsobom nebolo preukázané, že predmetné veci nadobudla do vlastníctva od poručiteľa, a preto nepatria do dedičstva. Zmenu rozhodnutia súdu prvej inštancie neodôvodňuje tvrdenie žalovanej 1/, že spornosť vlastníckeho práva poručiteľa vyplýva aj zo

samotných výpovedí žalobcu a vypočutých svedkov, ktorí vo svojich výpovediach uviedli, že S. E. počas života svoje umelecké diela často darovával rodine, známym, prípadne umeleckým galériám resp. s nimi obchodoval alebo ich vymieňal. Naproti tomu žalobca počas celej doby konania žalovanú 1/ tyranizoval a obviňoval z krádeže sporných umeleckých diel, pričom na ňu podal aj trestné oznámenie na Okresnú prokuratúru Bratislava I. Toto vyjadrenie žalovanej 1/ v podanom odvolaní nepreukazuje, že sporné veci nepatria do dedičstva, pretože z tvrdenia iba vyplýva, že poručiteľ počas života svoje umelecké diela často darovával, ale nevyplyva z vyjadrenia záver, že konkrétne práve veci, ktoré tvoria sporné dedičstvo, boli takýmto spôsobom darované niekomu inému. Ved' práve žalovaná 1/ tvrdí, že boli darované jej a na druhej strane tvrdí, že poručiteľ s nimi obchodoval, vymieňal ich a podobne. Aj s prihliadnutím na vykonané dokazovanie súdom prvej inštancie je správny záver, že žalovaná 1/ svoje tvrdenie nepreukázala.

46. Podľa § 120 ods. 1 O.s.p., účastníci sú povinní označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Súd rozhodne, ktoré z označených dôkazov vykoná. Súd môže výnimočne vykonať aj iné dôkazy, ako navrhnú účastníci, ak je ich vykonanie nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci. 48. Z ustanovenia § 125 O.s.p. vyplýva, že za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov, fyzických osôb a právnických osôb, listiny, ohliadka a výsluch účastníkov. Pokiaľ nie je spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určí ho súd.

47. Podľa § 132 O.s.p., dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti, pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci.

48. Podľa právnych predpisov, platných a účinných v čase rozhodovania súdu prvej inštancie, požiadavka, že v občianskom súdnom konaní musí súd vychádzať zo skutočného stavu veci je vyslovená tak v Ústave SR ako i v jednotlivých ustanoveniach O.s.p. (§ 120 ods. 1 a 2, § 125, § 153 a pod.) a vyjadruje základnú zásadu občianskeho súdneho procesu, t. j. zásadu materiálnej pravdy. Pojem skutočný stav veci je totožný s pojmom objektívna realita, ktorá s prejednávanou vecou súvisí a tvorí predmet konania. Zásada materiálnej pravdy teda znamená to isté ako zásada objektívnej pravdy. Je totiž procesnou požiadavkou, aby poznatky súdu o skutočnostiach boli v súlade s objektívnou realitou, pričom pojem skutočný stav veci je totožný s výrazom rozhodné skutočnosti (§ 79 ods. 1, § 101 ods. 1 a § 157 ods. 2, § 133 O.s.p.). Pre poznávaciu činnosť súdu o skutočnostiach dôležitých pre rozhodnutie, teda i pre procesné dokazovanie sú vždy nutné tvrdenia o takých skutočnostiach. To vyplýva z toho, že sa v procese dokazuje súdu pravdivosť tvrdenia o takých skutočnostiach, o ktorých sa súd dozvedá z prednesov účastníkov, z vykonaného dokazovania ako i inými možnými spôsobmi, pričom zákon účastníkom ukladá povinnosť objasniť všetky potrebné skutočnosti a označiť k nim potrebné dôkazné prostriedky (ide o povinnosť tvrdenia a povinnosť dôkaznú). V prípade, ak žalovaný obranou uplatňuje nejaký nárok alebo námietky, ktoré činia žalobu žalobcu právne nedôvodnou, dostáva sa žalovaný do rovnakej pozície ako žalobca (*reus excipiendo fit actor*) a má povinnosť tvrdenia i dôkaznú a v tomto rozsahu i dôkazné bremeno. Dôkazné bremeno totiž pojmovo môže zaťažovať iba toho, koho môže postihnúť nepriaznivý dôsledok za to, že určité rozhodné tvrdenie nebolo dokázané. Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva povinnosť účastníkov konania, označiť dôkazné prostriedky, a to nielen na podporu svojich tvrdení, ale všetky, ktoré môžu prispieť k objasneniu skutkového stavu veci. V danom prípade neboli dôvodné námietky žalovanej 1/, že súd nevykonal dostatočné dokazovanie, a preto neúplne zistil skutkový stav veci.

49. Odvolací súd nezistil dôvod pre zmenu rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je vecne správne, a preto rozsudok podľa § 387 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku potvrdil.

50. Záverom odvolací súd ešte poznamenáva, že rozhodol bez nariadenia pojednávania v zmysle ustanovení § 378 ods. 1, § 219 ods. 1, ods. 3, § 385 ods. 1 C.s.p. a už vyššie uvedenými dôvodmi. S dôrazom na to, že nedoplňal dokazovanie, a preto prípadne ďalšie tvrdenia prednesené stranami sporu na pojednávaní na odvolacom súde už nemohli mať vplyv na iné rozhodnutie odvolacieho súdu. Postačovalo preto preskúmanie veci na základe spisovej dokumentácie; strany sporu, predovšetkým

odvolateľka, ani nevzniesli žiadny presvedčivý dôkaz potvrdzujúci, že iba ústna časť pojednávania nasledujúca po výmene písomných stanovísk by mohla zaručiť spravodlivé konanie (porovnaj napr. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva z 25. 4. 2002, č. 64336/01, vo veci Lino Carlos VARELA ASSALINO proti Portugalsku; porovnaj tiež rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky napr. vo veci vedenej pod sp. zn. 5Cdo/218/2009, 3Cdo/51/2011, 3Cdo/186/2012, 7Cdo/56/2011).“

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná 1/ dovolanie v zmysle § 420 písm. f) CSP, navrhla ho zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

5.1. Prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP vymedzila tým, že a/ súdy rezignovali na komplexné právne posúdenie veci z hľadiska možného nadobudnutia vlastníckeho práva k sporným umeleckým dielam žalovanou 1/ vydržaním (4Cdo/121/2020, 8Cdo/95/2019); b/ súdy v tomto konaní nepostupovali v zmysle R 32/2011, teda nezisťovali či poručiteľ bol v čase smrti vlastníkom sporných umeleckých diel, žalovaná 1/ poručiťove vlastníctvo v čase jeho smrti namietla; c/ naliehavý právny záujem žalobcu podľa § 80 písm. c) OSP nie je daný, žalobca nebol súdom v dedičskom konaní odkázaný na podanie takejto určovacej žaloby; d/ rozsudky súdov nižších stupňov nespĺňajú požiadavky na riadne odôvodnenie rozhodnutia, lebo na podstatnú časť právnej argumentácie žalovanej 1/ nedávajú žiadnu odpoveď. V dovolaní skonštatovala, že v sporovom konaní o určenie, že veci patria do dedičstva podľa § 212 ods. 1 CMP, sú účastníkmi všetci dedičia. Rozhodnutia súdov dovolateľka označila za arbitrárne a iracionálne, nedostatočne odôvodnené nenapĺňajúce základné právo na súdnu ochranu (napr. ZNaU ÚS pod č. 11/2021, II. ÚS 120/2020, 4Cdo/120/2019).

6. Žalobca k dovolaniu uviedol, že ho považuje za nedôvodné a neprípustné. Žalovaná 1/ v dovolacej replike zotrvala na dovolaní. Žalobca nesúhlasil s replikou žalovanej 1/. V doplňujúcom stanovisku z 10. mája 2024 dovolateľka poukázala na nedostatok vecnej legitímácie pre absenciu dedičky G. K. v tomto spore, ako dôvodu pre zamietnutie žaloby (8Cdo/28/2019, 8Cdo/94/2018, 2Cdo/48/2020). Tým vysvetlila v dovolaní svoje konštatovanie, že v sporovom konaní o určenie, že veci patria do dedičstva podľa § 212 ods. 1 CMP, sú účastníkmi všetci dedičia. Žalobca označil doplňujúce stanovisko za oneskorené, poznamenal, že G., vnučku poručiťa, nie je možné považovať za dedičku v tomto spore vo veciach o novoobjavenom majetku, ktoré nie sú obsiahnuté v osvedčení o dedičstve.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), preskúmal vec bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu treba zrušiť, pretože dovolanie žalovanej 1/ je dôvodné.

8. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

9. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

10. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP).

11. Žalovaná 1/ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej

patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

11.2. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

11.3. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

12. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

13. Dovolací súd posudzoval prípustnosť dovolania vyvodzovanú dovolateľkou z § 420 písm. f) CSP. Táto dovolací dôvod vymedzila nedostatočným odôvodnením rozsudku odvolacím súdom, keďže na rozhodné právne otázky v rozhodnutí neboli odvolacím súdom dané primerané odpovede.

13.1. Ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súdy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *Garcia Ruiz v. Španielsko*, *Vétrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*).

13.2. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Za predpokladu, že ide o rozhodné závery, na ktorých stojí súdne rozhodnutie, keďže sa nevyžaduje odpoveď na každú vznesenú námietku. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu, (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom), odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak je nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

14. Z obsahu spisu dovolací súd zistil, že odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým bolo určené, že predmetné veci patria do dedičstva, potvrdil. V prípade vyhovujúcemu rozsudku takej určovacej žaloby je neopomenuteľnou otázkou vecnej (hmotnoprávnej) legitímácie (v tomto prípade v kontexte i núteného spoločenstva účastníkov), ktorú musia súdy (ex officio) bezpodmienečne riešiť a jej riešenie musí byť v rozhodnutí i náležite odôvodnené (zrejmé). O nútené procesné spoločenstvo (§ 78 CSP) ide vtedy, keď vecná hmotnoprávna legitímácia svedčí v spore viacerým subjektom, a teda ak je z hľadiska hmotného práva potrebné a nevyhnutné, aby žalobu uplatnilo viacero subjektov spoločne, alebo ak je pre úspech v spore nevyhnutné žalovať viacero subjektov. Ak súd zistí, že nie je splnená

podmienka účasti všetkých subjektov právneho vzťahu, žalobu zamietne (súd nemôže návrhu vyhovieť pre nedostatok vecnej legitímácie vyplývajúcej z hmotného práva). Preskúvanie vecnej hmotnoprávnej legitímácie, či už aktívnej (existencia tvrdeného práva na strane žalobcu), alebo pasívnej (existencia tvrdennej povinnosti na strane žalovaného) je imanentnou súčasťou každého súdneho konania. Súd vecnú legitímáciu skúma vždy aj bez návrhu (ex officio) a aj v prípade, že ju žiaden z účastníkov konania (strán sporu) nenamieta (obdobne napr. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok z 29. júna 2009 sp. zn. 2Cdo/205/2009, nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 16. decembra 2014 sp. zn. III. ÚS 266/2014-27). V prípade pochybnosti, takú otázku vecnej hmotnoprávnej legitímácie musí súd prvej inštancie, či odvolací súd náležite ozrejmiť (odôvodniť).

14.1. Podľa ustanovenia § 78 ods. 1 a 2 CSP, nútené spoločenstvo je procesné spoločenstvo, v ktorom osobitný predpis vyžaduje pre úspech v spore účasť všetkých subjektov právneho vzťahu. Súd žalobu zamietne, ak nie je splnená podmienka účasti všetkých subjektov podľa odseku 1.

14.2. V súlade s ustálenou judikatúrou (R 49/82, R 65/2003, sp. zn. 3Cdo/178/2006, 3Cdo/131/1999, 3Cdo/222/2010, 3Cdo/197/2010, 4Cdo/120/2009, 2Cdo/45/2008, 8Cdo/94/2018, 8Cdo/28/2019, II. ÚS 260/2011) je v spore o určenie, že majetok patrí do dedičstva po poručiťovi, nevyhnutné, aby sporovými stranami boli všetci dedičia, inak nemožno takej žalobe vyhovieť. Vychádza sa pritom z názoru, že všetci dedičia sú až do vyporiadania dedičstva ohľadom sporného majetku považovaní za vlastníkov sporného majetku, sú oprávnení a povinní spoločne a nerozdielne, a preto majú postavenie nerozlučných (nútených) spoločníkov. Závery tejto judikatúry boli odvolacím súdom zohľadnené v odpovedi na odvoláciu námietku žalovanej 2/ tak, že tejto svedčí pasívna legitímácia v tomto spore lebo je dedičkou a účastníčkou dedičského konania po poručiťovi S..

14.3. Z osvedčenia o dedičstve č. 1D/398/2004, Dnot 75/2004 (založeného už na č. I. 7 až 41 súdneho spisu) predloženého žalobcom k žalobe v prílohe ako dôkaz vyplýva, že dedičom (zo závetu) po poručiťovi S. je aj vnučka poručiťľa G., nar. XX. XX. P., bývajúc v Z..

15. Z rozhodnutia odvolacieho súdu nemožno zistiť, či a prípadne ako odvolací súd vyhodnotil neúčasť tejto dedičky zo závetu (vnučky poručiťľa) v tomto sporovom konaní z pohľadu (vecnej hmotnoprávnej legitímácie) s dopadom na výrok rozsudku, ktorým bolo žalobe o určenie, že veci patria do dedičstva, vyhovené. Keďže riešením a zodpovedaním (vysvetlením) takej otázky môže byť nielen vyhovenie ale aj zamietnutie žaloby, ide o skutočnosť, ktorá môže byť pre vec relevantná, na ktorú je potrebné dať výslovnú a riadne odôvodnenú odpoveď. Ak sa súd odkloní od ustálenej rozhodovacej praxe, odôvodnenie rozhodnutia obsahuje aj dôkladné zdôvodnenie odklonu.

16. Dovolací súd na základe vyššie uvedeného dospel k záveru, že dovolanie žalovanej 1/ je v zmysle § 420 písm. f) CSP prípustné a zároveň aj dôvodné, preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP).

17. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

18. O trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania rozhodne odvolací súd (§ 453 ods. 3 CSP).

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.